

JORNADES DE FORMACIÓ DEL PROFESSORAT DE CATALÀ A ALEMANYA, ÀUSTRIA I SUÏSSA

L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ EN CONTEXTOS MULTILINGÜES

UNIVERSITAT HUMBOLDT DE BERLÍN / UNIVERSITAT LLIURE DE BERLÍN
Berlín, 15 i 16 de novembre de 2018

Dijous 15 de novembre. Institut de Romanística de la Universitat Humboldt de Berlín Dorotheenstr. 65, aula 4.34 <i>Sessió restringida al professorat de la Xarxa universitària d'estudis catalans a l'exterior</i>		
15.30 -16.00	Arribada dels participants	
16.00 -16.15	Paraules de benvinguda	Ignasi Massaguer Institut Ramon Llull Dra. Katharina Wieland Professora titular de didàctica de les llengües romàniques de la Universitat Humboldt de Berlín
16.15-17.15	Taller: <i>Viquipedistes a l'aula</i>	Irene Klein Fariza
17.15 - 17.30	PAUSA	
17.30 -19.00	Reunió del professorat i els representants de l'Institut Ramon Llull	
Divendres 16 de novembre. Institut de llengües eslaves de la Universitat Humboldt de Berlín Dorotheenstr. 65, aula 5.57 <i>Sessió oberta al professorat del departament</i>		
9.00 - 9.15	Salutació	Prof. Dr. Richard Waltereit Director de l'Institut de Romanística de la Universitat Humboldt de Berlín Prof. Dr. Uli Reich Catedràtic de lingüística espanyola i portuguesa de l'Institut de Romanística de la Universitat Lliure de Berlín Sílvia González Responsable de l'Oficina de l'Institut Ramon Llull a Berlín
9.15-10.30	Sessió 1: comunicacions	
9.15-9.40	<i>Dona'm la mà: portem la poesia a l'aula</i>	Georgina Álvarez Universitats de Constança i Zuric
10.40 - 10.05	<i>Textos multimodales y multilingüismo en clase de ELE</i>	Juliana Gómez Medina Universitat Humboldt de Berlín

10.05-10.30	<i>El tractament de l'exili literari a la classe de llengua i cultura catalanes</i>	Imma Martí Esteve Universitat Ruhr de Bochum
10.30 - 11.00	PAUSA	
11.00-12.00	Taller: <i>Estratègies per augmentar l'ús del multilingüisme a les aules de L2/E del segle XXI</i>	Anna Subarroca Admetlla Universitat de Friburg
12.00-13.15	Sessió 2: comunicacions	
12.00-12.25	<i>El català com a eina teòrica a Romàniques</i>	Guillermo Álvarez Universitat de Heidelberg i Universitat de Mannheim
12.25-12.50	<i>Programació d'assignatures de cultura</i>	Àlex Mir Romero Universitat de Leipzig
12.50-13.15	<i>Una cita en i amb el català</i>	Laura Obrador Noguera Universitat de Frankfurt i Universitat de Göttingen
13.15-14.45	DINAR	
14.45-16.00	Sessió 3: comunicacions	
14.45-15.10	<i>El papel de las lenguas minoritarias / minorizadas en contextos multilingües</i>	Amaia Orbe Barrio Universitat Lliure de Berlín
15.10-15.35	<i>Tractament de les varietats dialectals a l'aula de CLE</i>	Anna Guaita Crespo Universitat Lliure de Berlín
15.35-16.00	<i>Educar en la diversitat a través de la lingüística</i>	Dr. Eduard Artés Cuenca Universitat Humboldt de Berlín
16.00-16.15	Paraules de comiat	Ignasi Massaguer Institut Ramon Llull

TALLERS

Viquipedistes a l'aula **Irene Klein Fariza**

La Viquipèdia és una ferramenta que serveix per a treballar l'expressió escrita a l'aula en un context de projecció real. Al seu torn, també serveix per a treballar aspectes culturals enciclopèdics; és, de fet, la forma de ser els enciclopedistes del segle XXI o, dit d'una altra manera, simplement viquipedistes.

El taller que es presenta té un doble objectiu. D'una banda, es pretén explicar un projecte de viquipedisme a l'aula i oferir, alhora que debatre, les possibilitats que ens ofereix la ferramenta wiki i, més concretament, la Viquipèdia. D'altra banda, dins del taller farem una petita viquimarató que ens servirà per a aprendre a gestionar un compte de Viquipèdia; editar i crear articles, i conèixer el que es consideren "bones i males pràctiques" dins de l'àmbit de la Viquipèdia.

Aquest taller, en definitiva, compta amb dos eixos que el vertebrin: un que se centra en la didàctica de la llengua i la cultura catalanes a través d'una ferramenta concreta, i un altre més tècnic basat en la creació en si d'entrades de Viquipèdia tenint en compte els diferents recursos que hi trobem, així com les limitacions marcades per la institució.

Irene Klein Fariza (València, 1991) va estudiar Filologia Catalana i el Màster d'Assessorament Lingüístic i Cultura Literària a la Universitat de València. Paral·lelament, també va fer els estudis superiors de música en l'especialitat de piano al Conservatori Superior de Música de València. Professionalment, va treballar com a investigadora a la Universitat de València, després es va dedicar a l'elaboració de material didàctic per a l'editorial SM i els darrers dos anys ha fet de lectora de català a les universitats de Mannheim i de Heidelberg. Actualment està estudiant el Màster de Professorat a la Universitat Miguel Hernández.

Estratègies per augmentar l'ús del multilingüisme a les aules de L2/E del segle XXI **Anna Subarroca Admetlla (Universitat de Friburg)**

A partir de la nostra experiència com a docents, hem constatat que el plurilingüisme és encara un recurs poc aprofitat. Sovint és vist com a obstacle a l'aula, però a nosaltres ens agradaria ressaltar-ne la utilitat com a recurs efectiu i afectiu. Amb aquest taller volem reflexionar un cop més sobre aquest fet i compartir amb els participants un grapat d'idees i activitats posades en pràctica que esperem que siguin útils per a tothom.

Anna Subarroca Admetlla ha estat professora d'estudis catalans al Departament de Llengües Romàniques de la Universitat de Friburg (2013-2018) i anteriorment també a la universitat de Mannheim (2012-2016). És llicenciada en Traducció i Interpretació (anglès, alemany i portuguès) i Certificat d'Aptitud Pedagògica per la Universitat Autònoma de Barcelona, i va cursar el Màster en Assessorament Lingüístic, Serveis Editorials i Gestió del Multilingüisme a la Universitat de Barcelona. Els seus àmbits d'interès en la recerca són l'ensenyament i aprenentatge de llengües estrangeres en contextos multilingües i interculturals, l'ús de la música relacionat amb els conceptes d'identitat en l'ensenyament de cultura i llengua estrangera i els estudis culturals llatinoamericans. Actualment continua com a lectora de portuguès i espanyol a la universitat de Friburg.

COMUNICACIONS

El tractament de l'exili literari a la classe de llengua i cultura catalanes **Imma Martí Esteve (Universitat Ruhr de Bochum)**

L'objectiu de la presentació és analitzar el paper de la literatura de l'exili en l'ensenyament de la llengua i la cultura catalanes per reclamar el seu protagonisme a l'aula de CLE des de tots els nivells pel seu potencial a l'hora de desenvolupar la competència comunicativa de l'estudiant (oral i escrita), a més de la competència literària, artística i intercultural. Els textos d'exili ens descobreixen la cultura catalana des d'una altra perspectiva i des d'una varietat d'enfocaments temàtics que van des de l'historicopolític (republicanisme català, franquisme, memòria històrica) fins al tractament del contacte cultural amb el país d'acollida i el seu sistema literari (ampliació de l'imaginari, apertura a noves temàtiques i corrents literaris). A més a més, partint de la base que la literatura és un acte de comunicació, els textos literaris catalans de la diàspora permeten analitzar la relació que s'estableix entre els tres pilars clau de la comunicació (l'emissor/autor, el missatge/el text i el receptor/el lector), tenint en compte les particularitats de l'exili: la distància amb el públic natural, la repressió del català i la negació de la identitat nacional a Catalunya. A partir de la presentació d'una selecció de textos de l'exili literari català de 1939 a Llatinoamèrica explorarem les possibilitats de didactització que ofereixen per l'ensenyament de cultura i de llengua catalanes a l'aula de CLE.

Imma Martí Esteve és professora al Departament de Filologia Romànica de la Ruhr-Universität de Bochum, on imparteix cursos de llengua, cultura i literatura catalana i de llengua castellana. Va desenvolupar el programa acadèmic de Qualificació complementària en Llengua i cultura catalanes per a universitaris alemanys l'any 2005 i en va ser la coordinadora dins la xarxa d'universitats alemanyes de l'Institut Ramon Llull fins al 2016. És Màster en Estudis Catalans per la Universitat Oberta de Catalunya (2016), Màster en Cultura i Economia Europea per la Ruhr-Universität de Bochum (2004) i Llicenciada en Filologia Anglesa per la Universitat Autònoma de Barcelona (1999). Està realitzant la seva tesi doctoral sobre la literatura de l'exili català a Amèrica. Ha realitzat estades d'estudis i d'investigació a Londres i a Barcelona. Les seves línies de recerca són la literatura catalana d'exili, la teoria postcolonial i les relacions literàries i culturals entre Catalunya i Llatinoamèrica durant els segles XIX i XX. Recentment ha publicat en coautoria *Els catalans i Llatinoamèrica (s.XIX i XX). Viatges, exilis i teories*.

Tractament de les varietats dialectals a l'aula de CLE **Anna Guaita Crespo (Universitat Lliure de Berlín)**

Explorem les estratègies per introduir aspectes dialectals a l'aula de català dins d'un context alemany i tractem de respondre les qüestions que se'ns plantegen com a docents de fora del domini lingüístic. Què hem d'ensenyar? A quin alumnat? A partir de quin nivell? Per què és tan important? I finalment, com ho podem fer?

Anna Guaita Crespo ha estudiat Filologia Catalana amb un Minor en Estudis Anglesos (2010-2015) i el Màster d'Educació Secundària a la Universitat de València (2015-2016). Entremig, va cursar l'Erasmus i l'Erasmus + a la Universitat Lliure de Berlín, on treballa actualment com a lectora de català. Ha treballat també com a professora d'anglès a la Universitat Nusa Putra d'Indonèsia i el seu àmbit d'estudi i de recerca és la sociolingüística i els conflictes lingüístics.

El papel de las lenguas minoritarias / minorizadas en contextos multilingües **Amaia Orbe Barrio (Universitat Lliure de Berlín)**

El bilingüismo era considerado un problema hasta hace muy poco. En la actualidad, sin embargo, se habla de multilingüismo como una característica común y deseada. ¿Favorece este cambio a las lenguas minorizadas/minoritarias?

Para entender el lugar que ocupan las lenguas en nuestra sociedad no podemos obviar una de sus características más relevantes (al menos de las sociedades occidentales): el consumismo. Dentro del mercado global las lenguas se han convertido en mercancía, y cada cual busca la mejor y más adecuada oferta. Dentro de esa lógica de mercado vemos que las lenguas minoritarias/minorizadas corren un grande riesgo de ser ignoradas. Sin embargo, la ecología de las lenguas o la cooperación lingüística crean un nuevo paradigma donde las lenguas minoritarias/minorizadas y sus hablantes cobran protagonismo y juegan un rol central.

Amaia Orbe Barrio es lectora de euskera y cultura vasca en la Freie Universität Berlin. Es graduada en Traducción e Interpretación y cursó el Máster universitario en formación de profesorado de la Universidad del País Vasco UPV-EHU. Actualmente estudia el Máster de Lingüística de la Freie Universität de Berlín y es parte de la red HIGA de jóvenes hablantes de lenguas minorizadas.

Educar en la diversitat a través de la lingüística **Eduard Artés (Universitat Humboldt de Berlín)**

En aquesta presentació s'analitzaran alguns dels continguts que s'han treballat el darrer curs a l'assignatura "Contacto lingüístico en la península ibérica", un dels objectius de la qual era promoure la diversitat lingüística i el multilingüisme entre l'alumnat. La situació de contacte lingüístic a la Península permet reflexionar sobre les relacions de poder que s'estableixen entre les diferents llengües que s'hi parlen i fer èmfasi en la vulnerabilitat de les llengües minoritàries i minoritzades en l'era de la globalització. Així doncs, es donaran idees per sensibilitzar en matèria de diversitat lingüística i, d'aquesta manera, intentar crear una societat més justa i equitativa.

Eduard Artés Cuenca (Barcelona, 1987) és llicenciat en filologia clàssica per la Universitat Autònoma de Barcelona i doctor en lingüística per la mateixa universitat (amb estades de recerca al MIT i a la Universitat de Manchester), on va defensar una tesi que proposa una anàlisi teòrica de la morfofonologia del sistema pronominal del gallès. La seva principal línia d'investigació és la interfície morfològia-fonologia, amb èmfasi en les llengües romàniques, i actualment és lector de català a la Universitat Humboldt de Berlín.

Textos multimodales y multilingüismo en clase de ELE **Juliana Gómez (Universitat Humboldt de Berlín)**

Hablar de multilingüismo en los enfoques para Lenguas Extranjeras pareciera tener una historia relativamente reciente, según las disposiciones políticas e institucionales en el cierre del último siglo para la formación de ciudadanos europeos multilingües (véase MCER, 2001; KMK, 2011). Sin embargo, el

multilingüismo es reconocible como una necesidad en el aprendizaje de lenguas desde hace bastante tiempo: desde el punto de vista económico, si se echa una mirada a los materiales para el aprendizaje en forma de glosarios y guías de conversación multilingües de épocas medievales, y desde el punto de vista socioeconómico, según el registro que se tiene de manuales en griego y latín junto a lenguas modernas para la formación de ciertas élites en el siglo XVII (Reimann, 2016). El enfoque actual de multilingüismo como aspecto fundamental en la enseñanza favorece el desarrollo de competencias receptivas y de aprendizaje entre las varias lenguas extranjeras de la oferta escolar (inglés, francés, español, etc.), así como la valoración de las lenguas familiares o de origen de los y las aprendices (Reimann, 2017). A pesar de la larga historia y el reciente desarrollo del multilingüismo, en un vistazo a los manuales de ELE para escuelas, universidades y público general no se reconocen con claridad contenidos ni actividades que respondan a la necesidad y situación multilingüística del alumnado. A esto se suma que la oferta de materiales en el mercado editorial sigue siendo bastante reducida. En este contexto y frente a la altísima disponibilidad, facilidad de acceso y familiaridad de los aprendices con textos multimodales con que se cuenta hoy en día, la presente comunicación tiene como objetivo resaltar el potencial didáctico de este tipo de materiales para promover el multilingüismo, con algunos ejemplos puntuales de incursión en el aula de lenguas.

Juliana Gómez Medina es profesora de Didáctica de las Lenguas (español, francés e italiano) en el Instituto de Romanística de la Universidad Humboldt de Berlín (2017-2018) y actualmente cursa doctorado en Filología Hispánica de la Universidad Libre de Berlín. Anteriormente se desempeñó como profesora asociada de español en los centros de lenguas de la Universidad Libre de Berlín y la Universidad de Potsdam (2014-2017), y de francés en la Universidad Nacional de Colombia, así como en el ámbito escolar en Francia y Colombia. Es Licenciada en Educación en Lenguas Extranjeras de la Universidad Pedagógica Nacional de Colombia y fue becaria de la Comisión Europea para cursar Máster de Enseñanza del Español de la Universidad de Deusto, Pompeu Fabra y de Barcelona. Sus centros de interés son interculturalidad, multilingüismo, variedad lingüística, textos y medios en el aula de Lenguas.

Dona'm la mà: portem la poesia a l'aula
Georgina Álvarez Morena (Universitats de Constança i Zuric)

La poesia és el gènere literari més marginal en els materials didàctics de català com a llengua estrangera perquè se l'ha considerat, tradicionalment, com un gènere literari amb un nivell de llengua més inaccessible que d'altres. No obstant això, actualment la poesia s'ha popularitzat i les TIC ens donen moltes eines per portar la poesia catalana a l'aula. És a les nostres mans, doncs, proporcionar als estudiants models poètics de la llengua catalana.

En aquesta comunicació ens plantejem com pot ajudar la poesia a aprendre llengua i en quins nivells pot un alumne afrontar un text poètic. D'entre les propostes didàctiques que presentarem hi ha el treball de certs elements lingüístics de nivell bàsic a partir de poemes, però ens centrarem, també, en l'aprofitament dels textos poètics per treballar altres competències com ara la creativitat, la interculturalitat i la mirada de gènere. Obrirem, així, un ventall de possibilitats per portar els nostres poetes preferits a l'aula.

Georgina Álvarez Morera es va llicenciar en Filologia hispànica i anglesa a la Universitat Autònoma de Barcelona (2013) i ha fet el Màster d'ensenyament de l'espanyol com a llengua estrangera en contextos internacionals (2016). Des del 2012 ha compaginat els estudis amb la feina de professora de llengües estrangeres en contextos diversos com l'Institut Cervantes de Nova Delhi i d'Estocolm. Actualment fa de lectora de llengua i cultura catalanes a les Universitats de Konstanz (Alemanya) i Zuric (Suïssa).

Programació d'assignatures de cultura
Àlex Mir Romero (Universitat de Leipzig)

La meva proposta serà parlar dels programes de les assignatures de cultura en el marc de l'ensenyament d'estudis catalans: quins continguts prioritzar, amb quins criteris triar-los i per a quina finalitat estan pensats en el marc de les carreres universitàries que cursa l'alumnat que fa aquestes assignatures. Explicaré com s'han desenvolupat les assignatures que he impartit jo en la matèria així com els continguts culturals d'altres assignatures el focus central de les quals no versa sobre aquests afers així com, espero, compartirem experiències comunes per detectar flaqueses, punts forts i oportunitats en aquesta àrea.

Àlex Mir Romero (Barcelona, 1993). Filòleg de l'alemany i del rus per la Universitat de Barcelona, s'ha reciclat en professor de llengua catalana mitjançant el màster d'Ensenyament de català i espanyol com a segones llengües de la Universitat de Girona, la feina com a lector de català a la Universitat de Leipzig i el doctorat en aquesta mateixa darrera institució. Amb la tesi doctoral en marxa, el seu àmbit d'interès acadèmic i recerca és el model de llengua literària catalana en traducció.

Una cita en i amb el català

Laura Obradors Noguera (Universitats de Frankfurt i Göttingen)

Qui no ha tingut mai una cita? Sí, és clar, parlem d'una cita romàntica, amb música (o no), espelmes (o no) i mirades intenses (o no). Mantenir-ne una en català ha sigut l'objectiu d'un grup d'alumnes de la Universitat de Göttingen.

Inspirada pels projectes presentats a les JIPC celebrades a Palma i agafant com a referència la sèrie de TV3 Cites, en aquest curs intensiu organitzat el setembre del 2018, s'ha proposat als alumnes que explotin el seu costat més romàntic i creatiu per organitzar una cita entre dos individus que, pel motiu que sigui, resulta que parlen català.

Malgrat que de petita volia ser astronauta, la Laura Obradors Noguera (Navàs, 1988) es va llicenciar en Traducció i Interpretació a la Universitat Autònoma de Barcelona el 2011. Avui dia viu a Heidelberg i es dedica a la interpretació de conferències i a la traducció, i des de l'octubre del 2017 també fa de lectora de català a la Goethe-Universität Frankfurt. Anteriorment, ha fet assignatures d'interpretació de conferències en diverses universitats catalanes i alemanyes. Un dia, acabarà d'aprendre rus i visitarà l'Antàrtida.

El català com a eina teòrica a Romàniques

Guillermo Álvarez Sellán (Universitats de Heidelberg i Mannheim)

Els enfocaments integrals del català en el marc dels Estudis Romànics germanòfons escassegen per tot arreu i, per tant, encara que cultura i idioma catalans hi siguin representats, en general s'obvien les seves arrels i desenvolupament i la divulgació que se'n fa es produeix des d'una perspectiva molt aïllada i reduïda a l'assoliment d'uns coneixements bàsics (o, amb menor freqüència, intermedis) i sense eixamplar les nocions metalingüístiques. Tenint en compte que el català s'imparteix en la majoria dels casos en el marc dels estudis romànics, es podria intentar que arribés més enllà del límit de la classe de llengua: aquesta proposta voldria promoure seminaris de lingüística romànica centrats en difondre la posició del català a dins del grup de les llengües neollatines des d'una perspectiva filològica/lingüística.

Com que tots els seminaris d'estudis romànics a Alemanya giren al voltant de l'espanyol, el francès i l'italià, no seria gaire complicat aprofitar la genètica del català per a oferir seminaris de tipologia i lingüística contrastiva, l'eix dels quals sigui l'anàlisi detallada de determinades característiques morfològiques, gramaticals i fonètiques de la nostra llengua, tot emmirallant-se en les llengües veïnes. Els trets distintius i els trets comuns entre aquestes llengües de l'arc mediterrani occidental ofereixen molts continguts idonis per a ser tractats en assignatures troncales de lingüística romànica, incloent temes de morfologia, morfosintaxi, fonètica o semàntica lèxica. Així, aquest plantejament arrelaria el català més profundament als centres i ajudaria a augmentar-ne el grau de consciència entre un nombre major d'estudiants de romàniques.

En definitiva, l'ensenyament teòric del català des d'un enfocament contrastiu podria constituir una eina molt útil a les universitats d'Alemanya, Àustria i Suïssa per tal de fer arribar la llengua catalana a un major nombre d'estudiants i palesar alhora la importància de tenir en compte la seva idiosincràsia en el marc dels Estudis Romànics.

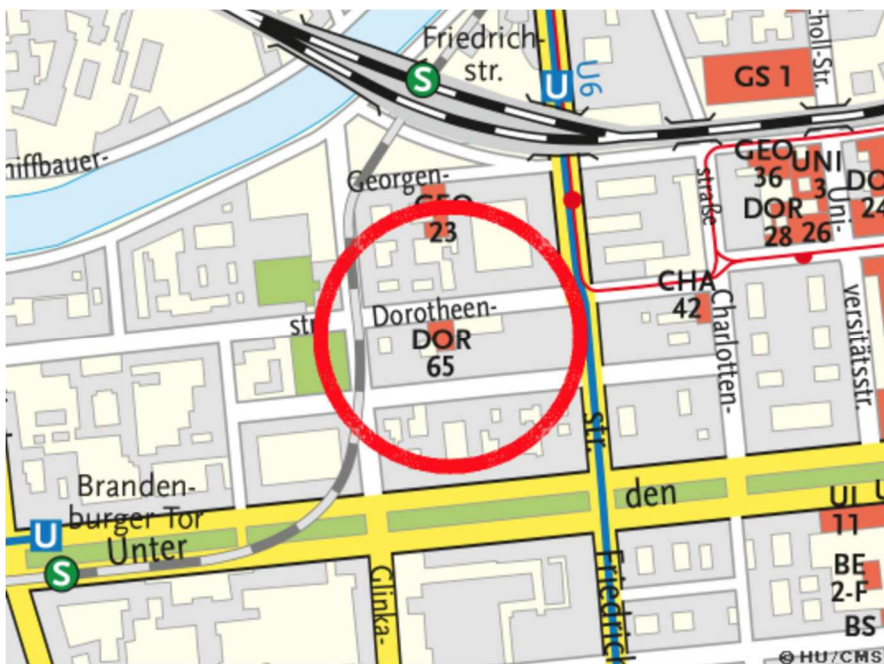
Guillermo Álvarez Sellán va estudiar el grau de Traducció i Interpretació (2009-2013) a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universitat de Heidelberg, on va anar a raure a llarg termini per motius molt diversos. Després d'un màster de Traducció Especialitzada i diferents experiències al món de la recerca i la docència en aquesta mateixa institució, comença a exercir de traductor per a empreses i institucions alemanyes, feina que fa fins avui i que ara compagina amb els lectorats a les universitats de Mannheim i Heidelberg. Té una passió malaltissa per l'aprenentatge d'idiomes (sobretot si no són gaire globals) i, si això fos una feina seriosa, s'hi dedicaria de manera professional. Com que l'ensenyament de llengües també l'apassiona, fer classes de català a Alemanya sembla una opció perfecta per tal d'omplir aquest buit vocacional.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Indicacions per arribar a l'August-Boeckh-Haus, seu de l'Institut de Romanística de la Universitat Humboldt de Berlín, a la DorotheensraÙe 65:

Des de l'hotel Park Inn dirigiu-vos a l'estació d'S-Bahn d'Alexanderplatz i agafeu l'S-Bahn (línies S3, S5, S7 o S9) en direcció oest. Baixeu a la parada Friedrichstraße (només dues estacions), camineu en direcció sud per la Friedrichstraße i gireu a la dreta a la DorotheensraÙe. Al número 65 d'aquest carrer trobareu l'August-Boeckh-Haus.

Hotel:

Park Inn by Radisson Berlin Alexanderplatz

Alexanderplatz 7
10178 Berlin
Germany
T: +49 30 2389-0
F: +49 30 2389-4305

Per a qualsevol dubte o informació, no dubteu a contactar-nos a:

artedu@hu-berlin.de
anguai@zedat.fu-berlin.de